

груп безпосередньо з носіями мови; вести власний професійний блог чи сторінку в соціальних мережах або на каналах YouTube.

Ефективне формування та розвиток навичок іншомовної фахової комунікації стає можливим за умови активного залучення студентів у освітній процес, правильного добору навчального матеріалу та постійного практичного досвіду, що забезпечується вибором технологій навчання, орієнтованих на взаємодію.

Список використаних джерел

1. Подоляк М. В. Аналіз поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. 4. С. 36-44.

2. Ситнік Т. І. Місце й роль інтерактивного навчання у системі інноваційних технологій у закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2021. Вип.4. С. 11-18.

Олена Гордієнко,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти та
культури фахової мови,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

e-mail: YELENA_G@i.ua

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ НЕСТАНДАРТНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перебудова системи освіти у контексті Нової української школи передбачає відродження духовності, пов'язаної з розвитком індивідуальних здібностей здобувачів освіти. Шлях до цього – гуманітаризація освіти, суть якої полягає в забезпеченні ґрунтового загальнокультурного розвитку особистості як важливого фактора її самореалізації. "Досвід розвинених країн світу переконує, що саме освіта є фундаментом майбутньої

нації... Ніякі економічні реформи не можуть підняти державу, коли втрачаються її духовні підвалини" [1, с. 70].

Давні римляни вважали, що корінь навчання гіркий. Але коли викладач бере в якості супутника інтерес, то здобувачі освіти «заряджаються» жагою знань та прагнень активної розумової праці — тоді корінь навчання змінює смак і викликає в них цілком здоровий апетит. Яка ж психологічна природа інтересу?

Сучасна педагогічна наука не пов'язує інтерес лише з якимсь одним аспектом людської діяльності — лише інтелектуальним, або емоційним, або вольовим, вважаючи, що інтерес характеризується складною інтеграцією інтелектуальних, емоційних і вольових процесів, їх взаємопроникненням і впливом одне на одне. Дослідники інтересу одностайно відзначають його позитивний вплив на всі психічні процеси та функції — сприймання, пам'ять, мислення, волю. Виникає запитання: як же виховувати в молодій людини пізнавальний інтерес? Що робити, щоб вона постійно розвивалася? Одна з найважливіших умов інтересу до навчальної діяльності — її різноманітність: різноманітність матеріалу, що вивчається, розмаїття методів і прийомів навчання. Для того, щоб здобувачі освіти з інтересом чекали на заняття, щоб вони хотіли слідкувати за тим, що відбувається в аудиторії, необхідно, щоб у матеріалі кожного заняття, в його організації було щось нове. Залучення цікавинок сприяє розвитку нестандартного мислення студентів, а значить, кращому засвоєнню знань, а також формуванню нестандартного мислення. Нестандартне — тобто нешаблонне, не таке, як в усіх. Саме таке мислення може сприяти знаходженню нових рішень, досягання успіху в житті, саме таке навчання стає посправжньому цікавим.

Цікавість не слід розуміти як просто розвагу. Вона забезпечується яскравістю, чіткістю, доступністю викладання матеріалу. Цікавий матеріал різноманітний, відповідає рівню знань студентів, їх інтересам. Не всі засоби можуть бути цікавими, можуть бути й не цікаві, але необхідні для засвоєння."Не все може бути цікавим у навчанні, — писав К. Д. Ушинський, — є й нудні речі. І повинні бути. Привчайте ж ... робити не тільки те, що... цікаво, але й те, що не цікаво, робити

заради задоволення виконувати свій обов'язок. Ви готуєте... до життя, а в житті не всі обов'язки цікаві]" [2, с. 252].

Створювати нові ідеї зручніше за все не поодиноці, а в колективі інших творчих людей. У цьому сенсі може стати в нагоді метод «мозкового штурму». У чому він полягає? Здобувачі запам'ятовують: на етапі генерації ідей забороняється будь-яка їх оцінка. Головне – створити якомога більше ідей та варіантів і записати їх, щоб нічого не загубити. І лише на другому етапі потрібно аналізувати та оцінювати всі придумані ідеї, виділяючи найцінніші та найперспективніші з них.

Одна людина подає думку, друга підхоплює та розвиває її, а третя вносить доповнення, і в підсумку народжується дещо нове. Побачивши, як навколишні обмінюються пропозиціями, члени творчої групи сприймають чужі ідеї та починають уважніше ставитися до своїх. Важливо не лише навчитися помічати чужі цікаві думки, а поміркувати, що можна змінити, покращити. Так народжуються нові рішення, які можна буде назвати своїми.

Для формування нестандартного мислення студентам пропонуємо під час доречних ситуацій виконувати завдання, розроблені американським психологом Джоєм Полом Гілфордом. Потрібно загадати будь-який звичайний предмет, наприклад, газету або цеглину, а потім придумати якомога більше способів його застосування [3]. Також можна потренуватися у грі «Знайди спільне». Треба назвати два довільних предмета або явища, а потім знайти подібність між ними. Наприклад, що може бути подібним у ворона та письмового стола? В них є ноги, стіл може бути чорним, як і ворон, а ще раніше для письма використовували пір'я. До речі, такими вправами краще займатися не самотужки, а в дружній компанії, наприклад, під час студентського дозвілля, спілкування з друзями.

Компонентами нестандартного мислення є:

➤ Аналіз — розкладання цілого на складові частини. Аналізуючи інформацію, ми можемо краще зрозуміти її, її структуру та закономірності.

➤ Синтез — об'єднання усіх складників у єдине ціле. Синтезуючи інформацію, ми можемо отримати нове знання для себе або даємо дефініцію поняття.

➤ Абстрагування — відокремлення важливого від неважливого. Абстрагуючись, ми можемо виділити основне.

➤ Узагальнення — підсумок всіх спільних ознак для різних об'єктів або явищ. Узагальнюючи, ми можемо сформулювати загальні правила або універсальні принципи.

➤ Порівняння — встановлення подібностей або ж відмінностей між об'єктами або явищами. Порівнюючи, ми можемо краще зрозуміти їхні властивості.

Мислення розвивається в процесі усього життя. Для його розвитку можна використовувати такі методи (див. рис. 1)

➤ Розв'язання логічних задач. Цей метод дозволяє навчитися аналізувати інформацію, а також робити висновки та приймати рішення.

➤ Читання. Читаючи, ми здобуємо нові знання, що тільки покращує розвиток логічного мислення.

➤ Обговорення. Обговорюючи різні теми, ми можемо побачити почути різні думки та в результаті навчитися критично мислити.

Інтерактивні	Розв'язання логічних задач	Обговорення	Читання	Проекти	Ігри і вправи ігрового характеру
МЕТОДИ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ					

Рис. 1. Методи розвитку нестандартного мислення

Важливо пам'ятати, що нестандартне мислення породжує нестандартне мовлення. Створюючи розповідь, студенти

усвідомлюють, що необхідно запобігати мовних кліше — для цього збагачуємо словниковий запас. У цьому допоможе така вправа: спочатку записати якусь думку тими словами, якими послуговуємося зазвичай, а потім перефразувати, використовуючи синоніми та намагаючись не повторювати вирази двічі. Тут головне, щоб здобувачі освіти отримали задоволення від цієї роботи.

Наведемо приклад. Кінець навчального року. Спека. Студенти втомилися, у знеможі, на обличчях сум. Пропонуємо: "А давайте проведемо змагання!". Група пожвавлюється, розсаджуються командами. Зникли втома, апатія! Не вистачило часу — вирішили продовжити заняття. Водночас матеріал – той самий – «програмний, нудний». Отже, допомогла інша організація навчання!

Під час застосування нестандартних завдань виграє весь навчально-виховний процес, оскільки вони дають можливість залучити кожного учасника до обговорення проблеми, а це сприяє розвитку критичного мислення, діалогічного мовлення, уміння доводити. Студенти набувають навичок співпраці, колективного пошуку рішень, оволодівають інтерактивними формами навчання.

Хоча нестандартні завдання потребують значної кількості часу для підготовки як студента, так і викладача, проте результат таких занять стає стимулом для подальшої викладацької роботи з цими методами навчання.

Під час організації занять із залученням вправ та завдань на формування нестандартного мислення здобувачів ЗВО важливо враховувати наступне:

1. Для появи інтересу до матеріалу, що вивчається, необхідно розуміння його важливості, потреби — тобто, мотивація.

2. Чим більше навчальний матеріал пов'язаний із засвоєними раніше знаннями, тим він цікавіший студентам — принцип наступності. Ані занадто складний, ані занадто важкий матеріал не викликає цікавості. Навчання має бути складним, але адекватним рівню пізнавальної діяльності студента.

3. Педагогічна майстерність викладача значно стимулює розвиток нестандартного мислення студентів, їх

ставлення до предмета. Вивчення, наприклад, правил української граматики і правопису правила відбувається на контекстуальній основі — тоді навчальний матеріал набуває того впливу на свідомість і почуття, який має жива мова.

Список використаних джерел

1. Мисько Е. Львівська академія мистецтв в міжнародних зв'язках. Діалог культур: Україна у світовому контексті: Мистецтво і освіта: Зб. наук. праць. Упоряд. і відп.ред. С. О. Черепанова. Львів: Каменяр, 1998. Вип. 3. С. 70-80.

2. Ушинський К. Д. Твори в 6 т. Київ, Радянська школа, 1954. Т. 6. С. 252.

3. Джой Пол Гілфорд. URL:
<https://tuktukhostel.ru/uk/landscaping/dzhoi-gilford-raboty-o-kreativnosti-model-struktury-intellekta-po-gilfordu/>

Мар'яна Бабишена,

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін та інноваційної педагогіки,
Херсонська державна морська академія
e-mail: babyshena.maryana@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ СУДНОВИХ ОФІЦЕРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Популяризація української мови зумовлена насамперед тим, що вітчизняна морська освіта вийшла на міжнародний ринок послуг. Іноземні курсанти мають оволодіти українською мовою для здійснення спілкування на побутовому, навчальному та професійно орієнтованому рівнях. Відмітимо, що вивчення української мови як іноземної – відносно нова проблема педагогічної теорії і практики та методики професійної освіти, яка в останні роки тільки-но набуває популярності і збагачується науковими розробками. Проте визнаних технологій, методик чи